

*Доктор архітектури, завідувач кафедри
теорії архітектури Київського національного
університету будівництва і архітектури
orcid.org/0000-0002-9873-5413*

*студентка Київського національного
університету будівництва і архітектури
DOI: 10.32347/2519-8661.2019-20.193610*

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ В ПРОЕКТУВАННІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Кожен тип будівлі - архітектурна відповідь на запит суспільства, що потребує матеріального середовища для організації соціальних процесів. Дитячий навчальний заклад не виняток, а скоріше, об'єкт, в архітектурі якого найбільш яскраво відображаються тенденції суспільного розвитку. Типологічна еволюція дитячого садка демонструє це зміною спектру зведених будинків і по місткості, і за призначенням, і за планувальною організацією. Це стосується і архітектурного образу дитячих садків, що залежить від панівних у соціумі архітектурно-стилістичних переваг [1].

Цей тісний взаємозв'язок десятиліттями визначав відмінності, які характеризували дитячі сади в соціалістичних і капіталістичних країнах. Сьогодні, коли набирають сили процеси глобалізації, пом'якшуються соціально-політичні та економічні межі, виникає все більша спільність в підходах до проектування будівель для дітей. В її основі - бачення дитячого садка не тільки, як місця безпечного перебування дитини, але як освітньої, розвиваючої установи, в числі першочергових завдань якої - особистісне формування, виховання, соціалізація дітей. З іншого боку, все більшої актуальності набувають питання економії матеріальних і енергетичних ресурсів, переходу до проектування та будівництва енергоефективних об'єктів, в тому числі будівель для дітей. У цих умовах знаходять нове звучання здавалося б звичні принципи організації архітектурного середовища дошкільних установ: функціональне зонування, гнучкість планування, багатофункціональність просторів [1,2].

На сьогодні більшість дитячих садків розташовується в будівлях, побудованих за типовими проектами радянського періоду, що не відповідають багатьом сучасним вимогам. Ще одним важливим аспектом є демографічна ситуація в країні, що з часом змінюється. Відбуваються спади і підйоми народжуваності в силу економічних і соціально-політичних обставин в країні. В залежності від демографічної ситуації змінюється потреба в місцях у дошкільних

зкладах освіти. Місткість дитячих садків в ідеальному варіанті - це не постійна щорічна величина [2].

Більшість будівель дошкільних навчальних закладів побудовані в 1970-1980-х рр. і були досить прогресивні для свого часу. Але ті діти, для яких вони були побудовані, вже водять сюди своїх онуків, а будівлі занепали. Крім того, дітей в дитячих садках на сьогодні значно більше, ніж передбачено місткістю будівель. Останнє визначило головне завдання для архітекторів - треба запропонувати таке рішення, щоб місткість дитячих садків збільшилась, а прилегла до будівель територія ігрових майданчиків використовувалась максимально ефективно [3]. Також архітектурно-планувальне рішення дитячого садка повинно гнучко реагувати на зміни демографічної ситуації в країні.

Зручний варіант для батьків, коли дитячий сад, позашкільні заклади освіти і початкова школа знаходяться в одному комплексі. Це пояснюється тим, що більшість дітей відвідує додаткові заняття і гуртки поза стінами дитячого садка. Заняття в початковій школі відбуваються до 12-13 години, а після цього дитина також може відвідувати додаткові гуртки.

За результатами соціологічного опитування, склад приміщень дитячого садка повинен бути доповнений спеціалізованими кімнатами для охорони, проєкційними залами, додатковими кімнатами для співробітників, кімнатами очікування. Для підвищення комфорту площа всіх приміщень, особливо гардеробних, повинна бути збільшена. Позитивним фактором є наявність басейну.

У приміщеннях, де перебувають діти, дуже важливий мікроклімат. Тому особливу увагу треба приділити якості і кількості повітря (ретельно продумувати систему кондиціонування і вентилявання), передбачати велику кількість природного освітлення, передбачати хорошу звукоізоляцію підлоги, стелі і стін. Ці аспекти в більшості існуючих будівель, побудованих за типовими проектами, не відповідають сучасним вимогам.

На сьогодні можна розглядати наступні напрямки в проектуванні дитячих садків:

- нове будівництво за індивідуальними проектами, відповідно до сучасних вимог;
- реконструкція існуючих дошкільних закладів освіти, збудованих за типовими проектами.

Одним із принципово нових підходів до реконструкції існуючих дитячих садків, збудованих протягом 1970-1980-х рр. в укрупнених мікрорайонах за типовими проектами, є організація комплексу дошкільних закладів освіти, що розташовується на ділянках існуючих дитячих садків з частковим використанням цих закладів, реконструкцією, а також з частковим знесенням і новим будівництвом. Ідея такого комплексу полягає в організації на території

укрупненого мікрорайону, в межах існуючих ділянок дошкільних закладів, автономних дитячих осередків, для обслуговування яких формується єдиний центр обслуговування дошкільних закладів освіти з централізованими клубними, адміністративними приміщеннями, кухнями, пральнями, додатковими спортивними залами і басейнами тощо [4]. За рахунок винесення функцій обслуговування дитячих садків в окремих блоках на існуючих ділянках з'являється можливість більш ефективно використовувати території для створення комфортного дитячого середовища з сучасними просторими приміщеннями. До складу такого комплексу можуть увійти і нові дитячі осередки малої місткості, розташовані у приміщеннях, вбудованих в житлові будинки, що дозволяється сучасними нормативами [5].

Такі комплекси дошкільних закладів освіти можуть, у свою чергу, входити в навчально-виховні комплекси, де поруч з дошкільними закладами розташовуються початкові, загальноосвітні школи, а можливо і інші споріднені заклади обслуговування. Такий підхід є ефективним напрямком рішення складних містобудівних проблем формування мережі закладів освіти в житлових мікрорайонах [6,7].

Сучасні діти дошкільного віку відрізняються від минулих поколінь. Завантаженість суспільства інформацією накладає свій відбиток на виховний процес, на становлення людини в цілому. Сучасні методики виховання включають велику кількість ігор, пізнання світу через гру. Інтер'єри дитячих садків повинні бути максимально мобільні і пристосовані для трансформації. Гнучке планування також створює можливість виділяти простір для колективної гри і простір для індивідуальної творчості і усамітнення [1].

За дослідженнями психологів, архітектурна форма дитячого закладу повинна бути максимально наближена до людини. Це досягається масштабною і геометрією приміщень і будівлі в цілому, вирішеною в органічному ключі і з натуральних природних, «тепліх» матеріалів. Особливу увагу в проєкті дитячого садка варто приділяти фактурі матеріалів, текстурі, кольору. Ретельно і правильно підібрані матеріали здатні розвивати тактильні відчуття і «масажувати» зір дитини. Архітектурний проєкт всередині і зовні повинен бути насичений деталями, що несуть позитивну і пізнавальну інформацію, орієнтованими на сприйняття їх дитиною [2].

Список літератури:

1. [Електронний ресурс] URL: <https://ais.by/news/14671>
2. [Електронний ресурс] URL: http://book.uraic.ru/project/conf/txt/005/archvuz14_pril/43/template_article-ar=K41-60-k59.htm

3. [Електронний ресурс] URL: <https://archi.ru/russia/7806/detskii-sad-arhitekturnoe-reshenie>
4. Юрчишин О.М. Проектування дитячих дошкільних закладів: навч. посібник / О.М. Юрчишин, І.П. Гнесь, Л.І. Лучко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 152 с
5. ДБН В.2.2-4:2018 Заклади дошкільної освіти. Будинки і споруди
6. Gelena Kovalska, Iryna Merylova, Irina Bulakh. Urban Improvement of Comprehensive Schools And Out of School Educational Establishments in Ukraine. International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering (IJITEE): Blue Eyes Intelligence Engineering & Sciences Publication, Volume-8 Issue-12, October 2019, P. 1765-1770 ISSN: 2278-3075
7. Ковальська Г.Л. Реорганізація мережі навчальних закладів у кварталах історичної забудови/ Г.Л.Ковальська // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: науковий збірник –К.:КНУБА, - 2015. Вип. 41. – С. 95-98.

Ковальська Г.Л., Новальська Т.О. Сучасні напрямки в проектуванні закладів дошкільної освіти в Україні.

Сьогодні дитячі садки визначені не тільки, як місця безпечного перебування дитини, але як освітні, розвиваючі установи, в числі першочергових завдань яких - особистісне формування, виховання, соціалізація дітей. Все більшої актуальності набувають питання економії матеріальних і енергетичних ресурсів, переходу до проектування та будівництва енергоефективних об'єктів, в тому числі будівель для дітей. У статті визначено, що на сьогодні більшість дитячих садків розташовується в будівлях, побудованих за типовими проектами радянського періоду, які не відповідають багатьом сучасним вимогам. Ще одним важливим аспектом є демографічна ситуація в країні, що з часом змінюється. Відбуваються спади і підйоми народжуваності в силу економічних і соціально-політичних обставин в країні. Для підвищення комфорту площа всіх приміщень повинна бути збільшена. Позитивним фактором є наявність басейну.

Запропоновано новий підхід до реконструкції існуючих дитячих садків, збудованих протягом 1970-1980-х рр. в укрупнених мікрорайонах за типовими проектами, який полягає в організації комплексу дошкільних закладів освіти, що розташовується на ділянках існуючих дитячих садків з частковим використанням цих закладів, реконструкцією, а також з частковим знесенням і новим будівництвом. Ідея такого комплексу полягає в організації на території укрупненого мікрорайону, в межах існуючих ділянок дошкільних закладів, автономних дитячих осередків, для обслуговування яких формується єдиний центр обслуговування дошкільних закладів освіти з централізованими клубними, адміністративними приміщеннями, кухнями, пральнями, додатковими спортивними залами і басейнами тощо. За рахунок винесення функцій

обслуговування дитячих садків в окремий блок на існуючих ділянках з'являється можливість більш ефективно використовувати території для створення комфортного дитячого середовища з сучасними просторими приміщеннями. До складу такого комплексу можуть увійти і нові дитячі осередки малої місткості, розташовані у приміщеннях, вбудованих в житлові будинки, що дозволяється сучасними нормативами. Такий підхід є ефективним напрямком у рішенні складних містобудівних проблем обмеження земельних ресурсів при формуванні закладів освіти в житлових мікрорайонах.

Ковальская Г.Л., Новальская Т.О. Современные направления в проектировании учреждений дошкольного образования в Украине.

Сегодня детские сады определены не только, как места безопасного пребывания ребенка, но как образовательные, развивающие учреждения, в числе первоочередных задач которых - личностное формирование, воспитание, социализация детей. Все большую актуальность приобретают вопросы экономии материальных и энергетических ресурсов, перехода к проектированию и строительству энергоэффективных объектов, в том числе зданий для детей. В статье определено, что на сегодня большинство детских садов располагается в зданиях, построенных по типовым проектам советского периода, которые не соответствуют многим современным требованиям. Еще одним важным аспектом является демографическая ситуация в стране, которая со временем меняется. Происходят спады и подъемы рождаемости в силу экономических и социально-политических изменений в стране. Для повышения комфорта площадь всех помещений должна быть увеличена. Положительным фактором является наличие бассейна.

Предложен новый подход к реконструкции существующих детских садов, построенных в 1970-1980-х гг. в укрупненных микрорайонах по типовым проектам, который заключается в организации комплекса дошкольных учреждений образования на территории существующих детских садов с частичным использованием этих заведений, реконструкцией, а также с частичным сносом и новым строительством. Идея такого комплекса заключается в организации на территории укрупненного микрорайона, в пределах существующих участков дошкольных учреждений, автономных детских центров, для обслуживания которых формируется единый центр обслуживания дошкольных учебных заведений с централизованными клубными, административными помещениями, кухнями, прачечными, дополнительными спортивными залами, бассейнами и другими помещениями. За счет выноса функций обслуживания детских садов в отдельный блок на существующих участках появляется возможность более эффективно использовать территории для создания комфортной детской среды с

современными просторными помещениями. В состав такого комплекса могут войти и новые детские заведения малой вместимости, расположенные в помещениях, встроенных в жилые дома, что разрешается современными нормативами. Такой подход является эффективным направлением в решении сложных градостроительных проблем ограничения земельных ресурсов при формировании учебных заведений в жилых микрорайонах.

Kovalska G.L., Novalska T.O. Modern trends in the design of pre-school education in Ukraine.

Today kindergartens are defined not only as places of safe stay of the child, but as educational, developing institutions, among which the primary tasks of which are personal formation, education, socialization of children. The issues of saving material and energy resources, the transition to the design and construction of energy efficient facilities, including buildings for children, are becoming increasingly relevant. The article identifies that today most kindergartens are housed in buildings built on typical Soviet-era designs that do not meet many modern requirements. Another important aspect is the demographic situation in the country, which is changing over time. There are declining birth rates due to economic and socio-political circumstances in the country. To increase comfort, the area of all premises should be increased. The positive factor is the availability of the pool.

A new approach to the reconstruction of existing kindergartens built during the 1970s and 1980s in enlarged neighborhoods on typical projects is proposed, which consists in the organization of a complex of pre-school educational institutions located on the sites of existing kindergartens with partial use of these institutions, reconstruction also with partial demolition and new construction. The idea of such a complex is to organize on the territory of the enlarged residential district, within the existing sections of preschool institutions, autonomous children's centers, for the service of which is formed a single service center for preschool educational establishments with centralized club, administrative rooms, kitchens, laundry rooms, additional sports halls. By bringing kindergarten maintenance functions to a separate unit in existing areas, you can more effectively use the territories to create a comfortable nursery environment with modern spacious rooms. The complex can also include new small cells for children, located in premises built into residential buildings, which is allowed by modern standards. This approach is an effective direction in solving complex urban problems of limiting land resources in the formation of educational institutions in residential neighborhoods.